

SAK

Afghanistan

NYTT

EN TIDSKRIFT FRÅN
SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN
NR 1 2025

ANALYS

Emiren stärker
kontrollen

KULTUR

Aktivister filmar
motstånd

TEMA

Pressfrihet
i botten

Malika lär sig att sy
och hoppas kunna
försörja sin familj.

REPORTAGE | FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Yrkesutbildning ger hopp om framtiden

Afghanistan^{NYTT}

INNEHÅLL Nr 1 2025

Utvärderingen pekar på att hållbara resultat kräver samarbete med lokala aktörer.

Andreas Stefansson,
generalsekreterare SAK

- 4 I KORTHET** Brist på lokal förankring bidrog till misslyckande, bistånd täcker inte behoven.
- 6 TEMA** Pressfrihet i botten efter restriktioner och brist på pengar.
- 13 NYHET** Svåra konsekvenser när sjukvårdsutbildning stängs för kvinnor.
- 14 BILDEN** Kvinnor i arbete vid en mattvävstol. Exporten av mattor har ökat kraftigt.
- 16 ANALYS** Talibanernas högste ledare stärker kontrollen över hela landet.
- 18 KULTUR** Kvinnors motstånd i Kabul filmat med egna mobiler.

SAKs VERKSAMHET

- 19 ANDREAS HAR ORDET** Frö till förändring finns – om omvärlden står kvar vid det afghanska folkets sida.
- 20 SAK I KORTHET** Stor ära och mycket arbete att ta över SAKs program, berättar NAC:s landchef Terje Watterdal. DACAAR driver vidare landsbygdsprogram.
- 22 REPORTAGE** Yrkesträningen stärker självförtroendet och framtidshoppet.
- 24 ENGAGEMANG** SAKs ordförande om ett avgörande år, nytt engagemang i Umeå.

Svenska
Afghanistankommittén

AFGHANISTAN-NYTT är en medlemstidning som ges ut av Svenska Afghanistankommittén fyra gånger per år. Den innehåller ett tema med fokus på situationen i Afghanistan, reportage från utvecklingsarbetet samt information om ideellt engagemang i Sverige.

ANSVARIG UTGIVARE | Anders Rosén
REDAKTÖR | Eva Kellström Froste
FORMGIVNING | Serpentin Media
ISSN | 0280-7041
TRYCK | Ljungbergs tryckeri, Klippan
UPPLAGA | 5 700 ex
PRESSLAGD | 21 februari 2025

OMSLAG | Malika lär sig sy och brodera.
Foto: Hazrat Nabi Nabizada, NAC

KONTAKT | Svenska Afghanistankommittén
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40, info@sak.se, www.sak.se

Försiktig kamp för det fria ordet

Det var en barndomsdröm att bli journalist. För mig, och för den person som vi kallar Nasir. Det finns fler likheter. Vi har till exempel bägge lärt oss att journalisternas uppdragsgivare är läsaren, allmänheten. Inte den som äger medieföretaget, inte staten.

Sverige var först i världen med en lag som reglerar rätten till det fria ordet, Tryckfrihetsförordningen från 1766. Det betyder inte att vi alltid haft den rätten, men principen har sedan dess funnits i grundlag.

UNDER DE 20 ÅR som föregick maktskiftet 2021 hade en fri press byggts upp i Afghanistan, ett land som därmed åtnjöt en mycket större yttrandefrihet än grannländerna. Jag och mina afghanska kolleger har därmed lärt oss yrket i liknande sammanhang, med samma journalistiska grundprinciper. Att alltid sträva efter att berätta så sant, mångfacetterat och opartiskt man förstår om hur saker och ting förhåller sig. Låta alla komma till tals, granska och spegla samhället.

Afghanistan var ändå ett farligt land att vara journalist i på den tiden, för att det rådde krig och för att journalister var måltavlor. Men det fanns stöd för fri press i lagen, och både nationella och internationella organisationer som stöttade.

Efter maktskiftet har våldet minskat markant, men inte rädslan. Nu handlar rädslan om att stöta sig med regimen och riskera att fångas-

las. Afghanistans placering på pressfrihetsindex har fallit som en sten, nästan hela vägen ner till botten.

DET IDKAS SJÄLVCENSUR. Censur är det när staten förhandsgranskar eller i efterhand tar bort innehåll hos medierna. Självcensur är när massmedierna censurerar sig själva. Och det är vad journalisterna jag intervjuade till detta nummers tema vittnade om.

De försöker så gott de kan att rapportera även om ämnen som talibanerna ogillar, men de har lärt sig att använda andra ord, till och med instruera dem som intervjuas att formulera om sig. De gör sitt allra bästa samtidigt som de vill hålla sig på den säkra sidan.

De anpassar sig, men Nasir, Jawad (hans riktiga namn) och Latifa ser sig fortfarande som ansvariga inför det afghanska folket. Det är fortfarande deras uppdragsgivare, ingen annan. Så länge de och deras kolleger orkar finns det fria ordet i viss mån kvar i landet, även om det är mer diskret formulerat. ●

”Efter maktskiftet har våldet minskat markant, men inte rädslan.

Eva Kellström Froste

Eva Kellström Froste
Redaktör Afghanistan-nytt

FOTO: MALIN HOELSTAD

Bistånd används för egenintressen

UNDER SIN FÖRSTA DAG som president frös Donald Trump USA:s bistånd i 90 dagar. Beslutet går i linje med hans "America First"-politik, som ska främja USA:s intressen. Tyvärr är den inställningen till bistånd långt ifrån unik för Trump. Ekonomiska intressen genomsyrar EU:s utvecklingssamarbete.

Sveriges regering styr en allt större del av biståndsbudgeten till att minska migration till Sverige och gynna svensk export.

Men endast åtta procent av svenskarna tycker att det är prioriterat att bistånd hamnar där det också gynnar handel och svensk export, enligt en opinions-

undersökning beställd av civilsamhällsnätverket Concord. 63 procent vill att biståndet ska gynna de mest utsatta. Det borde regeringen lyssna på, påtalar SAK och 27 andra organisationer i en debattartikel som publicerats i flera lokaltidningar.

CAJSA WIKSTRÖM
POLICYRÅDGIVARE SAK

FOTO: NINNI ANDERSSON/
REGERINGSKANSLIET

SD:s migrationspolitiska talesperson Ludvig Aspling och biståndsminister Benjamin Dousa.

AKTUELLT I AFGHANISTAN

SAK utbildade lokala hälsoråd i projektet Citizen Charter.

FOTO: SAK

ICC vill arrestera talibanledare

Internationella brottmålsdomstolen (ICC) vill utfärda en arresteringsorder gentemot talibanernas högste ledare Haibatullah Akhundzada och chefsdomaren Abdul Hakim Haqqani. Enligt ICC bär de ansvaret för brott mot mänskligheten genom förföljelse på grund av kön.

ICC har undersökt misstänkta krigsbrott i Afghanistan sedan 2007, men det här är första gången som en åklagare begär att få utfärda en arresteringsorder.

Förståelse och lokal förankring brast

Ingen långsiktig förbättring på de flesta områden, och ett misslyckande i att bygga upp självständiga afghanska säkerhetsstyrkor. Det är några av slutsatserna när det svenska militära och civila engagemanget i Afghanistan 2001–2021 utvärderas.

Bristande lokal förankring och förståelse för den afghanska kontexten lyfts fram som ett av flera skäl till att omvärlden, bland annat Sverige, inte lyckades bygga upp en livskraftig ny stat när talibanerna drivits bort 2001.

SAK framhålls som ett positivt exempel

på flera ställen i utredningen, som gjorts av den parlamentariska kommittén. De insatser som varit framgångsrika har varit tydligt förankrade i lokalsamhällena, som projekten National Solidarity Program och Citizens Charter (som SAK var med och genomförde) samt SAKs insatser för tillgång till skola och hälso- och sjukvård.

Vissa insatser har fått relativt goda resultat men det är svårt att se hur bestående de blir. Jämställdhet är ett av de områden där störst förändring skedde, men som också visat störst tillbakagång sedan 2021. Inom utbildning och hälsa skedde konkreta framsteg. ● EVA KELLSTRÖM FROSTE

10 000 licenser till kvinnors företag

Nära 10 000 licenser har utfärdats till kvinnliga småföretagare under de senaste tre åren, enligt ekonomiministeriet. Talesperson Abdul Rahman Habib uppger att det nu finns större möjligheter för kvinnliga entreprenörer. Tolo News har intervjuat kvinnliga företagare som säger att högre råvarupriser och färre kunder har försämrat affärerna, och de uppmanar myndigheterna att skapa fler möjligheter för kvinnor att arbeta.

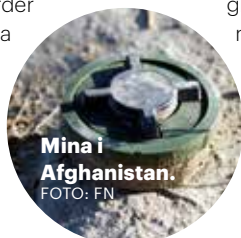
I KORTHET

Fönster förbjuds

PÅBUD Talibanernas högste ledare förbjuder fönster genom vilka man kan se ut på platser där kvinnor vistas, som kök, brunnar och innergårdar. Fönster i redan existerande byggnader måste täckas för.

Många minor kvar

KRIGSRESTER Efter decennier av krig fortsätter Afghanistan att vara ett av de länder som är värst drabbade av minor, uppger FN:s insats i landet, Unama, som uppmanar till direkta åtgärder för att minska farorna. De flesta som skadas av minor är barn.

Mina i Afghanistan.
FOTO: FN

Minister mördad

VÅLD Flyktingminister Khalil Ur-Rahman Haqqani mördades tillsammans med fyra andra i en självmordsattack i december. Det är den mest högprofilerade ledaren i talibanstyret som mördats sedan maktskiftet. Islamiska staten i Afghanistan har tagit på sig dådet. Haqqani var farbror till inrikesminister Sirajuddin Haqqani, ledare av Haqqani-nätverket.

En miljon återvände

MIGRATION Över en miljon afghaner har återvänt de senaste nio månaderna, antingen frivilligt eller påtvingat, uppger ministeriet för flyktingar och återvandring i december. 90 000 kom från Pakistan, 17 000 från Turkiet och övriga från Iran.

FOTO: AFP/TT

500 barn dödade

KRIGSRESTER Över 500 barn dödades eller skadades av explosiva lämningar efter kriget under 2024, uppger Unicef. För att minska riskerna att skadas har Unicef under året utbildat över tre miljoner barn och föräldrar i att identifiera och undvika explosiva faror.

Korruption ökar

RANKNING Korruptionen i den offentliga sektorn ökar igen i Afghanistan, enligt Transparency International. Landet ligger på plats 165 av 180 länder, och har tre poäng mindre än året innan, 17 jämfört med 20 år 2023 och 24 2022. Ju högre, desto mindre korruption. Danmark med minst korruption har 90. Som lägst hade Afghanistan 8 poäng, 2012.

Med en befolkning på 40 miljoner utsätter vi 20 miljoner för orättvisa.

SHER MOHAMMAD ABBAS STANEKZAI,

vice utrikesminister i talibanernas regering, uppmanar talibanledningen att öppna skolorna för äldre flickor.

Fryst bistånd och minskad finansiering

USA:s president Donald Trump har fryst amerikanskt bistånd i 90 dagar. Förbudet har fått omedelbar effekt i bland annat Afghanistan, där det redan rapporteras om dödsfall till följd av brist på pengar till löner, mediciner med mera. 2024 stod USA för 40 procent av biståndet till humanitära insatser i Afghanistan. Beskedet kom samtidigt som Hsiao-Wei Lee, landchef för FN:s livsmedelsprogram, WFP, uppgav att minskad finansiering från givarna redan innan lett till att omkring hälften av de 15 miljoner afghaner som i vinter är i akut behov av mat inte kommer att kunna få hjälp. 2024 uppnåddes bara drygt hälften av finansieringen av den humanitära planen för Afghanistan, enligt FN.

FOTO: SAK

Utdelning av mat och förnödenheter till internflyktingar.

Kvinnliga entreprenörer säljer kläder, mattor och tyger under en mässa på Afghanistan International Expo Center i Kabul.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP

Ökat BNP men måttlig tillväxt

Den afghanska ekonomin visar tecken på måttlig tillväxt, men står fortfarande inför betydande problem, enligt Världsbanken. En BNP-tillväxt på 2,7 procent har bara tagit tillbaka cirka 10 procent av tidigare ekonomiska förluster.

Faris Hadad-Zervos, Världsbankens landchef i Afghanistan, påpekar att landet behöver ta itu med strukturella problem, som att göra det möjligt för kvinnor att delta i ekonomin, och stärka utbildning och sjukvård. Afghanistan behöver använda sig av potentialen hos den inhemska privata sektorn. Nyckeln till det är ökade investeringar, tillgång till finansiering för små företag och att stödja kvinnliga entreprenörer, säger han.

Styret säljer naturresurser

Talibanstyret ökar intäkterna från utvinning av naturresurser i ett försök att minska effekten av västvärldens avståndstagande och sanktioner. I november tillkännagav talibanstyret att det hade undertecknat tre stora avtal till ett värde av över 1,2 miljarder dollar med företag från flera nationer. Talibanstyret har också tecknat 167 kontrakt för mindre gruvprojekt mellan september 2023 och september 2024.

FOTO: OC

159 000

ton bomull skördades 2024, 30 procent mer än 2023.

Tåg genom Iran

EKONOMI Kinas första tågtransport till Afghanistan genom Iran har anlänt till Roznak i provinsen Herat. Tåget transporterade 1000 ton järn.

Pistageträdd planteras

JORDBRUK Bönder i Kandahar har ersatt odling av opiumvallmo med odling av pistageplanter. Hittills ska 115 ton pistagenötter ha skördats. Pistageträdd kan leva upp till 300 år, men det tar flera år innan de producerar nötter.

Pistage.

Låg nivå av opium

NARKOTIKA Produktionen av opium fortsätter att vara på en låg nivå för andra året i rad, enligt FN:s kontor för narkotikakontroll och förebyggande av brott, UNODC. 433 ton uppskattas ha producerats under 2024, en ökning med 30 procent jämfört med 2023 men fortfarande 93 procent under 2022 års nivåer, då talibanstyret förbjöd narkotika.

Rätt till skola

UTBILDNING Muslim World League antog vid en konferens i Pakistan en resolution riktad mot Afghanistan, i vilken konferensen slog fast att flickors och kvinnors utbildning inte bara är påbjuden enligt islam utan också av vital betydelse för samhället.

Opium, från vallmo till kaka.

FOTO: CREATIVE COMMONS

Representanter från över 40 muslimska länder deltog, men ingen från talibanstyret.

Döda i flygattacker

KONFLIKT Minst 20 barn döddes när Pakistan genomförde flyganfall i Paktika, uppger Unicef. Enligt talibanstyret döddes 46 personer i flygattackerna.

Minskad pressfrihet

MEDIER Afghanistan Journalists Center har dokumenterat ökad repression av pressfriheten, med 181 kränkningar av journalisters rättigheter under 2024, enligt sin årliga rapport.

18 medieföretag stängdes ner på grund av talibanernas repressiva politik, uppger organisationen.

PRESSFRIHETEN ÄR UNDER ATTACK

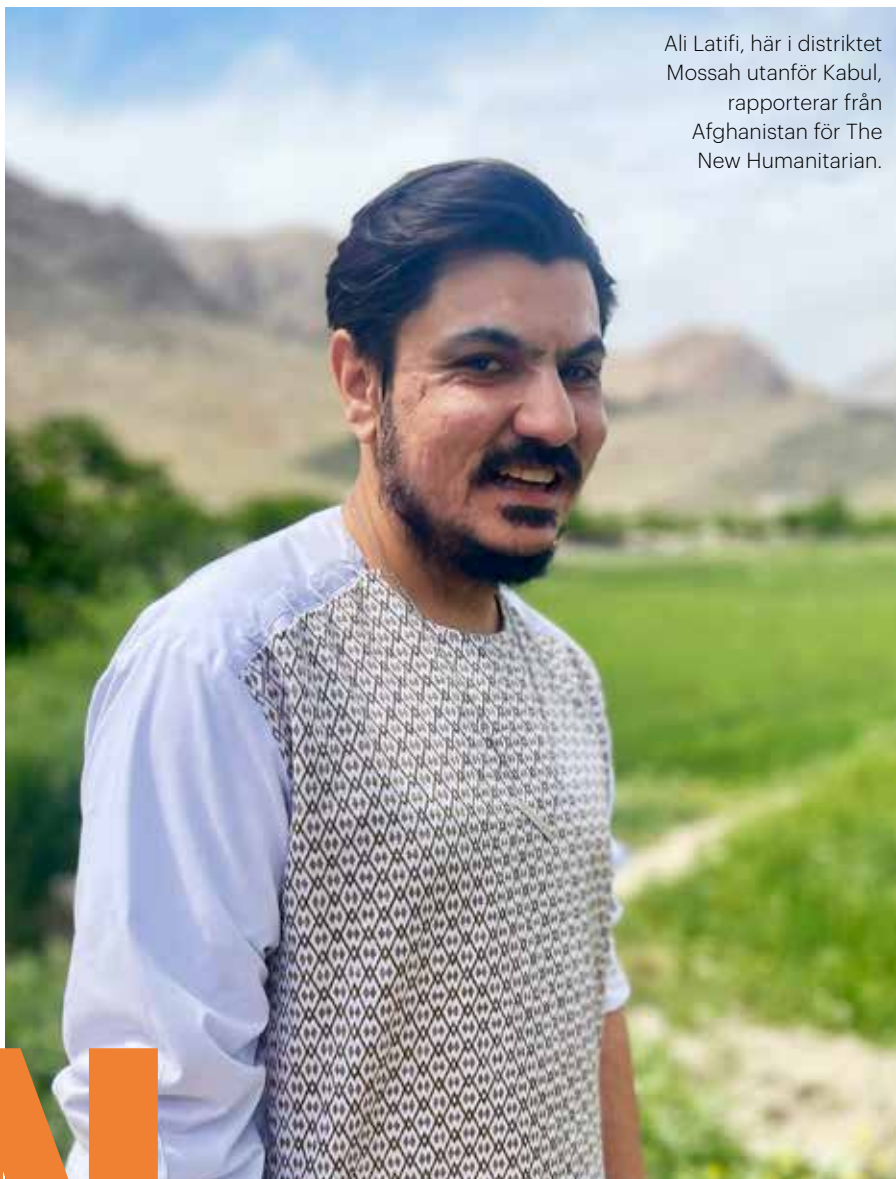
Journalistik och ett mer öppet medieklimat räknades till Afghanistans framgångar 2001–2021. Drygt tre år efter talibanernas maktövertagande är situationen en helt annan. Strypt finansiering, hot och trakasserier mot medieanställda, samt en lång rad restriktioner har lagt krokben för pressfriheten.

TEXT **GÖRREL ESPELUND**, FRILANSJOURNALIST

Antalet och andelen kvinnliga journalister har minskat, men det finns fortfarande omkring 500 verksamma. Här bevakar några av dem en presskonferens med utrikesministern Amir Khan Muttaqi.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP/TT

Ali Latifi, här i distriktet Mossah utanför Kabul, rapporterar från Afghanistan för The New Humanitarian.

nalister flydde utomlands, internationell finansiering upphörde, landet genomgick ett ekonomiskt stålbad och de facto-myndigheterna införde en rad regler som begränsade det journalistiska arbetet.

– Journalistiken var en av de första samhällsfunktioner som blev lidande av isoleringen och det indragna internationella biståndet. Jag skulle säga att det var bristen på pengar, snarare än de nya restriktionerna, som gjorde att så många radiostationer tystnade efter bara en månad, säger Ali Latifi som är journalist och Asienredaktör på The New Humanitarian, en internationell nyhetskanal som nästan enbart fokuserar på humanitära frågor, inte sällan i krishärdar.

ALI LATIFI ÄR född i landet men uppväxt i Kalifornien i USA och han tror att det är viktigt, närmast nödvändigt, att kunna relatera till båda kulturerna för att ge en så rättvis bild av utvecklingen i Afghanistan som möjligt.

– Jag tror att det ger mig en djupare förståelse för de frågor jag skriver om. Den bild som ges i internationell media om läget i Afghanistan är ofta missledande och främst tror jag det beror på att de utländska mediehusen inte kan Afghanistan, säger Ali Latifi.

De facto-myndigheternas olika åtgärder sedan 2021 har gradvis gjort det svårare för journalister att arbeta i landet. I FN-rapporten listas en rad problem så som svårigheten att få tillgång till information och att medarbetare utsätts för hot, godtyckliga gripanden, misshandel, åtal och fängelsestraff för att de utför sina jobb. Mellan den 15 augusti 2021 och den 30 september 2024 dokumenterade FN på plats i Afghanistan 336 fall av kränkningar som drabbat journalister och medarbetare.

Ett exempel är Mahdi Ansary, journalist på nyhetsbyrån Afghan News Agency, som dömdes till 18 månaders fängelse i början av 2025, anklagad bland annat för att ha spridit regimkritisk propaganda. Ett annat exempel är tv-stationen Arezo som stängdes av myndigheterna i början av december 2024, anklagad för att stötta exilmedia och för att ha förrätt islamiska värderingar. Sju journalister fängslades. De släpptes i slutet av december i väntan på rättegång. >>>

När Reportrar utan gränser redovisade sitt pressfrihetsindex 2024 hamnade Afghanistan i den sämsta kategorin av världens

länder och slutade på plats 178 av 180. Det var ett kraftigt fall från plats 122 där Afghanistan placerade sig 2021. Visserligen skvallrade även den platsen om stora problem för pressfriheten i landet, inte minst för de journalister som var verksamma på landsbygden. Men det fanns en aktiv mediascen med omkring 8 400 journalister som rapporterade i radio, tv och tidningar. De flesta medier var privatfinansierade och många fick stöd utifrån.

EFTER DEN 15 AUGUSTI 2021 förvandlades medielandskapet snabbt. Antalet tidningar och radiostationer, som hade räknats i

” Jag skulle säga att det var bristen på pengar, snarare än de nya restriktionerna, som gjorde att så många radiostationer tystnade efter bara en månad.

Ali Latifi

hundratals, decimerades och tusentals reportrar förlorade sina jobb. Trots det är drygt 5 000 journalister fortfarande verksamma, varav 500 är kvinnor.

Enligt en FN-rapport som publicerades i november i fjol berodde nedstängningen av medierna på flera faktorer: många jour-

”Jag är väldigt försiktig”

Jawad Temori vet när han kan ha med sitt namn i en sändning och när han ska låta bli. Som tv-reporter för norska NRK kan han samla in material, men de känsliga rapporterna redigeras färdigt i Norge.

– Människor vågar inte prata offentligt. Men om du skyddar deras identitet har de tusen saker att säga, berättar Jawad Temori, som varit journalist i åtta år.

Efter maktskiftet började han arbeta för Washington Post. Men talibanerna var missnöjda med tidningens rapportering och beordrade tidningen att inte bevaka vissa områden. Jawad Temori ger några exempel på vad talibanerna ogillade: bevakning på plats av striderna i Panjshir, ett reportage från Herat om en familj som sålde sin bebis för att kunna ge mat till resten av familjen, och den röda linjen för talibanerna: rapportering om kvinnors protester.

Eftersom Washington Post inte upp-

fyllde talibanernas krav förbjöds tidningen att verka i Afghanistan.

Jawad Temori arbetade ett tag som frilansare för CNN, tills CNN:s utländska personal nekades visum och han själv blev kallad till talibanernas säkerhetspolis och blev tillsagd att inte jobba för CNN.

VARJE GÅNG Jawad Temori ska bevaka en händelse behöver han koordinera med olika instanser, och ska han resa är det ännu fler tillstånd som behövs. Ibland får han också sällskap av en person från underrättelsetjänsten eller kulturdepartementet.

– Jag är väldigt försiktig, jag vill inte skapa problem för mig själv. När jag reser till provinserna koordinerar jag min resa med myndigheterna. Jag skickar bara råmaterial till Norge, jag sätter inte ihop storyn här. Jag vill inte ha med min röst. Om det är en känslig story ber jag mina kolleger att inte sätta ut mitt namn.

Till de känsliga ämnena hör kvinnors

rättigheter och hur de berövas utbildning.

– Men om du rapporterar om sociala frågor, som om hur myndigheter samlar in narkomaner, så går det bra. Du kan rapportera om fattigdomen, men om vinkeln är att den beror på talibanernas restriktioner och dåliga relationer med omvärlden är det känsligt, berättar Jawad Temori.

JAWAD TEMORI försörjer sju personer med sin lön och tycker att framtiden som journalist känns osäker.

– Jag har ingen frihet, jag känner mig inte säker, och jag har ingen anställningstrygghet.

Men hans engagemang finns kvar.

– Det bästa med jobbet som journalist är att prata med afghaner om deras situation. Varje person har en historia, och när jag kan dela den med omvärlden känns det väldigt meningsfullt för mig. Jag kan sprida mitt samhälles röst. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

”Om du rapporterar om sociala frågor, som om hur myndigheter samlar in narkomaner, så går det bra.

Jawad Temori

Jawad Temori tycker att jobbet som journalist är väldigt meningsfullt, men framtiden känns alltmer osäker och otrögg.

FOTO: AHMAD NAVEED

Begum TV har startats av en fransk ideell organisation och har sänt program sedan mars 2024. Målgrupperna är flickor och kvinnor i Afghanistan. På dagarna sänds lektioner på dari och pashto så att flickor som inte får gå i skolan ska kunna få utbildning. På kvällarna sänds allt från nöje till program som handlar om kvinnors rättigheter och frågor om hälsa och mental ohälsa. På bilden sitter den afghanska journalisten Sadaf Rahimi i kontrollrummet under pratshoven "Tabssoum" ("le" på dari) med Diba Akbari, afghansk journalist i exil, och den afghanska skådespelaren Marina Golbahari.

FOTO: GEOFFROY VAN DER HASSELT, AFP/TT

>>> Sedan maktövertagandet i augusti 2021 har talibanerna utfärdat över 20 direktiv som begränsar pressfriheten och som förändrat journalisternas arbetsförhållanden i grunden, enligt den oberoende organisationen Afghanistan Journalists Center, AFJC. Bland annat får tv-stationer inte direktsända några politiska program, och det är förbjudet att kritisera talibanerna. Det är inte heller tillåtet att förnedra islam eller att rapportera om något som står i strid med islamisk lag. Kvinnoröster har förbjudits i radio och tv i Helmand-provinsen. Men på andra håll i landet hörs fortfarande kvinnliga radoröster.

– Trots svårigheterna ger inte landets medier upp, de gör så gott de kan under omständigheterna och det är viktigt att uppmärksamma, säger Ali Latifi.

I FJOL INFÖRDES även ett förbud mot att visa levande varelser i tv, ett förbud som gradvis skulle drivas igenom, enligt talibanernas departement för främjande av dygd och förebyggande av osedlighet. Anledningen till förbudet är, enligt en talesperson från departementet, att bilder på levande varelser strider mot islamisk lag.

Redan före dekretet var myndighetspersoner i provinsen Kandahar förbjudna att fotografera och filma, men regeln omfattade då inte journalister. Med de nya reglerna blir det olagligt att publicera bilder på

människor och djur, rapporterar nyhetsbyrån AFP.

– Ja det stämmer. Det är förbjudet att visa levande varelser i tv, men det förekommer fortfarande. På samma sätt som kvinnor fortfarande hörs i radio och syns i tv, men de måste täcka sitt hår och sina ansikten, säger Ali Latifi. (Det vanliga är att täcka nedre delen av ansiktet, ofta med ett svart munskydd, reds. anm.)

Enligt FN-rapporten råder det också osäkerhet över vad journalister får, och

Skylden, som står vid en gata i Kabul, informerar om att det är förbjudet att filma och ta bilder. Enligt en ny morallag som kom förra året förbjöds medier att publicera bilder på levande varelser, men än så länge är lagen inte implementerad.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP/TT

inte får, rapportera om. Tvetydigheten som råder leder till utbredd självcensur. Även Ali Latifi säger att det hela tiden finns en rädsla i bakhuvudet att något han skriver ska uppfattas fel. Annars ser han desinformation och falska nyheter som det största problemet med rapporteringen i och från Afghanistan.

– En del av det har sin grund i att de facto-regeringen inte är tydlig i sin kommunikation. Men vissa saker är ren lögn. En av de stora nyhetsbyråerna rapporterade vid ett tillfälle att Afghanistan skulle upphöra med poliovaccin, men det var inte sant och FN hade aldrig sagt något liknande, säger han.

Efter talibanernas maktövertagande har en flora av exilmedier växt fram. Enligt talibanerna bedriver exilmedierna illegal verksamhet, vilket gör att de journalister som arbetar för dem är särskilt utsatta för godtyckliga gripanden och frihetsberövanden.

EN AV LANDETS oberoende tidningar, Hasht e Subh Daily, grundades 2007 och drivs i dag från utlandet. Hasht e Subh Daily ägs av 8AM Media och tidningen har fortfarande journalister på plats i Afghanistan.

– De använder aldrig sina riktiga namn och ibland har vi två av varandra oberoende reportrar på plats för att verifiera rap-

FOTO: HOSHANG HASHIMI

Elise Blanchard,
fransk frilans-
journalist som
jobbar i Kabul.

”Som kvinna kan jag få tillgång till afghanska kvinnor på ett annat sätt än mina manliga kollegor.

Elise Blanchard

porteringen. Varje artikel som skrivs är ett riskfyllt uppdrag, förklarade Parwiz Kawa, som är tidningens redaktör, för den australiensiska tv-kanalen SBS.

LOTFULLAH NAJAFIZADA, som var nyhetsreporter på Tolo News, är en annan afghansk journalist i exil. Han var inte i landet när talibanerna tog makten 2021 och har inte återvänt sedan dess. Tillsammans med några kolleger grundade Lotfullah Najafizada Amu TV med säte i USA. Han beskriver Amu TV som ett försök att upprätthålla en fri media i Afghanistan genom att koppla ihop afghanska journalister utomlands med dem som befinner sig i landet och på så sätt leverera fri och opartisk rapportering till invånarna i Afghanistan. Till tv-stationen Al Jazeera sa han i november i fjol:

– Vår finansiering är privat och vi tillhandahåller inte enbart nyheter, vi sänder såpopor och musik, och annan underhållning som förbjudits av talibanerna. Även om talibanerna kontrollerar mycket, så kontrollerar de inte satelliterna som sänder ut de program vi gör. För mig personligen är det en plikt att hedra den motståndskraft som medierna i Afghanistan visar upp.

– Vi har sett vad fria medier innebär och vi vill inte låta det gå förlorat. Medan våra kolleger i Afghanistan kämpar på, så måste vi i exil göra vad vi kan, sade Lotfullah Najafizada till Al Jazeera.

För Elise Blanchard, en av få internationella journalister på plats i Kabul, har arbetet inte förändrats särskilt mycket sedan augusti 2021. Som utländsk kvinna har hon i princip samma frihet som män och de restriktioner som finns för afghanska kvinnor, gäller inte henne.

”Vi är en bro mellan folket och regeringen”

Nasir förstod redan som barn att han ville bli journalist. Han känner ett stort ansvar inför det afghanska folket och det ger honom mod att kritisera talibanerna och deras svagheter.

Nasir beskriver insikten om att han ville bli journalist som en kärlek som plötsligt drabbade honom.

– Jag kom på att journalister kan fungera som en bro mellan folket, regeringen och samhället, säger han.

NASIR HAR ARBETAT som journalist i åtta år. Han arbetar med radio och har tidigare arbetat både på tv och tidningar.

Om talibanerna är missnöjda med en publicering kallas journalisten till ett möte, berättar Nasir. Men trots det rapporterar han och hans kolleger fortfarande om känsliga frågor som mänskliga rättigheter och flickors och kvinnors rättigheter, och om de förbud och restriktioner som drabbar kvinnor och flickor. Men det gäller att göra det på rätt sätt.

– Det gäller att involvera talibanerna och ge dem chans att ge sin syn på saken. Vi försöker att inte försätta oss själva i en riskabel situation. Om de inte svarar när vi söker dem för en kommentar kan det hända att de hör av sig till oss efter publiceringen, men då förklarar vi att vi försökt få en kommentar från dem, säger Nasir.

Han berättar också att de är noga

med att det ska vara tydligt att det är intervjuade personer som refereras, inte journalistens egna åsikter.

SAMTIDIGT SOM han beskriver en verklighet där vissa ämnen inte går att bevaka längre som förr, som kultur och speciellt musik, och väpnade attacker där de bara får använda officiella källor, finns det andra situationer där journalisterna argumenterar med talibanerna.

– När vi träffar talibanerna på pressträffar säger de till oss att vi inte ska fråga om negativa ämnen. Då svarar vi att om ni kräver av oss att skriva positivt borde ni också

låta oss rapportera om regeringens svaga punkter, berättar Nasir.

”Det är bara medierna som kan se till att afghanernas röster blir hörda.

Nasir

– Alla medier försöker bygga upp förtroende och samarbete

med talibanerna, för att också kunna skriva om de negativa aspekterna. När talibanerna vill att media ska bevaka en pressträff eller något annat, så gör vi det.

NASIR TAR SITT uppdrag på stort allvar, nu mer än någonsin, och hans största oro för framtiden är bristen på finansiering.

– Medierna är den enda strimman av hopp för det afghanska folket. Det är bara medierna som kan se till att afghanernas röster blir hörda. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Fotnot: Nasir heter egentligen något annat.

Radio och webbreportern Nasirs arbetsredskap.

FOTO: PRIVAT

>>> – Som kvinna kan jag däremot få tillgång till afghanska kvinnor på ett annat sätt än mina manliga kolleger, så på det viset är det en fördel, säger hon.

Första året efter talibanernas maktövertagande var det relativt enkelt att ta sig runt i landet och det var lätt att få visum, berättar hon. Sedan dess har det blivit svårare och de flesta utländska journalister har varit tvungna att lämna Afghanistan.

– Även när du har ett visum är det mycket mer byråkrati i dag än förr. Man måste ha tillstånd för att resa till de olika provinserna och allt pappersarbete gör att planeringen tar mycket längre tid. En sak som blir allt viktigare är att bygga tillit hos myndigheterna, vara öppen med vad man gör och respektera de regler som finns, säger Elise Blanchard.

HON TYCKER ATT det ofta är stor skillnad mellan vad som rapporteras internationellt och den komplexa verkligheten i Afghanistan.

– När jag är hemma tar jag alltid nyheter från Afghanistan med en nypa salt och väntar tills jag är tillbaka i Kabul för att se verkligheten med mina egna ögon. Det

Kabul under en januarihimmel. Det är enklare att röra sig som journalist i Kabul än i provinserna, även för kvinnor.

FOTO: ZEMARAI SAQEB

finns nästan alltid en skillnad mellan olika dekret som deklarerats och hur, eller i vilken utsträckning, de tillämpas. Men jag vill inte generalisera, det produceras fortfarande mycket bra journalistik som görs i Afghanistan från medier som har folk på plats, som AFP och New York Times.

Ser du någon förändring av intresset för Afghanistan från dina uppdragsgivare?

– Direkt efter talibanernas maktövertagande var det ett enormt internationellt intresse för landet, i dag rapporteras det betydligt mindre men det behöver inte bero på att intresset har gått ner. Med tanke på allt som händer i världen måste mediebyråerna välja. Utrymmet och budgeten för internationella nyheter är begränsad och alla kriser förtjänar att belysas, säger Elise Blanchard. ●

”Vi måste välja våra ord”

Som kvinnlig journalist stöter Latifa på fler problem än sina manliga kolleger. Talibanerna vägrar prata direkt med henne, och som tv-reporter med en manlig fotograf blev hon ifrågasatt och stoppad. Nu jobbar hon som radioreporter.

När Latifa blev journalist insåg hon vilken skyddad värld hon vuxit upp i.

– Jag trodde att det svåraste i livet var att klara examen. När jag började som journalist insåg jag hur stora problem Afghanistan har och vad som var min plikt: att rapportera om mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter, om hur kvinnor lever i provinserna, om hur kulturen och traditionen ser ut.

LATIFA BÖRJADE SOM reporter på en tidning i Kabul. När talibanerna tog över förbjöds tidningen och Latifa var arbetslös under något år, tills hon fick jobb på medieföretaget där hon nu är radioreporter.

Talibanerna vill inte att media rapporterar om mänskliga rättigheter, kvinnors

rättigheter, hur talibanerna styr landet och om fattigdomen, berättar Latifa. För att inte riskera att arresteras har hon utarbetat metoder för att kunna fortsätta berätta om viktiga frågor.

– Vi måste välja våra ord. Om vi till exempel skriver om skolorna som stängts för flickor försöker vi rapportera om situationen, men vi får inte kritisera för mycket och kan redigera bort kritik från dem vi intervjuar. De flesta människor vi intervjuar är rädda, de vågar inte kritisera. Vi kan instruera dem att välja andra ord, så att de kan få fram det de vill säga, men utan att det låter som kritik.

Latifa rapporterar om fattigdomen, ekonomi, politik och relationer med andra länder.

– Om FN säger något om mänskliga rättigheter försöker vi rapportera om det. Om FN säger något om de stängda skolorna gör jag ett inslag om det i radio och intervjuar två-tre flickor, och så

försöker jag få en kommentar av en talesperson.

DET SENARE ÄR inte så enkelt. Talibanerna vill inte tala direkt med kvinnliga journalister. Ofta tvingas hon skicka skriftliga frågor, och ibland ge telefonen till en manlig kollega. Hennes röst kan i alla fall fortfarande höras och hon kan gå ut och göra intervjuer.

– Jag har ett jobb, jag kan gå hemifrån, men det är så mycket som är svårt för kvinnor. En dag när jag var i studion blev det strömavbrott och becks mörkt. Men jag visste hur jag skulle kunna hitta dörren ut. Jag tänker att det är så vår situation är

nu. Det är mörkt, men det finns en dörr ut och en dag kommer vi att kunna gå ut genom den. Det är svårt, men vi måste fortsätta. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Fotnot: Latifa heter egentligen något annat.

”De flesta människor vi intervjuar är rädda, de vågar inte kritisera. Latifa

Svåra följder när medicinsk utbildning stängs för kvinnor

Kvinnor förbjuds att studera vid medicinska institut. Det innebär att kvinnor och flickor kommer att få ännu sämre tillgång till sjukvård i framtiden.

I december utfärdade talibanernas högste ledare, Haibatullah Akhundzada, ett dekret om att förbjuda kvinnliga studenter på medicinska utbildningar. Kvinnor har sedan december 2022 förbjudits att studera på universitet, men fram till det senaste dekretet hade sjukvårdsutbildningar på medicinska institut fortfarande varit möjliga. Nu stängdes även den möjligheten.

Det råder redan stor brist på sjukvårdspersonal i Afghanistan, och särskilt på kvinnliga läkare, sjuksköterskor och barnmorskor. Kulturella normer begränsar möjligheten för kvinnor att få vård av manlig sjukvårdspersonal.

ÄVEN IDEELLA organisationer omfattas av förbudet. Norska Afghanistankommittén, NAC, har utbildat barnmorskor, sjuksköterskor, fysioterapeuter, farmaceuter och laboratorietekniker.

– På kort sikt kommer förbudet inte ha så stor effekt inom sjukvården, men om några år kommer det att bli en våldsam brist på hälsoarbetare. Det som är så sorgligt är att när man verkligen kommer att märka resultatet så tar det så lång tid att öppna igen att många kvinnor och barn kommer att dö, säger Terje Watterdal, NAC:s landchef i Afghanistan.

NAC behåller all sin utbildningspersonal genom att ge dem annat meningsfullt arbete under tiden. Tanken är att kunna återöppna utbildningarna så fort som möjligt. Terje Watterdal berättar att det finns starkt internt motstånd mot förbudet bland talibanerna.

Han ser också andra negativa effekter av den senaste restriktionen mot kvinnor.

– Det bidrar till en kollektiv depression som ligger över landet.

ÄVEN OM ALL högre utbildning skulle öppna igen så kommer det att saknas kvinnor som har behörighet. Flickor har, med ytterst få undantag, inte fått gå i skolan från årskurs sju sedan maktskiftet för över tre år sedan.

När flickor inte längre får gå i skolan påverkar det alla barns utveckling i Afgha-

Blivande barnmorskor på SAKs utbildning i Wardak 2022. En avgörande insats för att mödradödligheten minskade under åren 2001–2021 var utbildning av bybarnmorskor. Ungefär 450 av dem utbildades av SAK.

FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

”Förbuden för flickor och kvinnor att utbilda sig får en enorm påverkan på samhället.

Terje Watterdal, NAC

nistan, påpekar Terje Watterdal. Dels ökar risken för tidiga äktenskap, dels innebär det att det inte längre finns utbildade kvinnor i familjerna.

– Även om de flickor som fullföljde 12 års utbildning inte alltid fick arbete så har de bidragit med sin kunskap i familjen. Man måste se det holistiskt. Förbuden för flickor och kvinnor att utbilda sig får en enorm påverkan på samhället. Vad ska flickor och kvinnor drömma om att bli,

vilken tro och vilket hopp om framtiden kan de ha? säger Terje Watterdal.

Investeringar i sjukvårdssystemet under de 20 år som föregick maktskiftet 2021 ledde till en betydande minskning av mödradödligheten. Trots detta är mödradödligheten fortfarande en av de högsta i världen. Enligt den senaste uppskattningen från FN dör över 600 kvinnor per 100 000 levande födda barn. I Sverige är siffran 4.

AFGHANISTAN WOMEN and Children Strengthen Welfare Organization påpekar att förbudet ytterligare försvagar Afghanistans redan bräckliga sjukvårdssystem. Avsaknaden av kvinnliga vårdarbetare kommer att få katastrofala konsekvenser för kvinnors hälsa, skriver organisationen i ett uttalande. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

BILDEN

KABUL Unga kvinnor i arbete vid en mattvävstol hos en av Afghanistans många mattfabrikanter. Exporten av mattor har ökat kraftigt den senaste tiden som en följd av ökat statligt stöd och minskade tullar. 90 procent av de mattor som produceras i landet når nu en internationell marknad. Regimen har lovat ytterligare stöd för att öka exporten och skapa arbetstillfällen.

FOTO: SAMIULLAH POPAL, EPA/TT

Genom den afghanska historien har det varit en utmaning att kontrollera hela det mångfacetterade landet och samtidigt balansera det med visst mått av lokalt inflytande.

FOTO: KAJSA JOHANSSON

Emiren stärker kontrollen över hela landet

Talibanernas styre av Afghanistan verkar ha genomgått få förändringar sedan de tog makten 2021. Ministrar har fortfarande tillfälliga positioner, ingen ny konstitution har presenterats, och det som tillkännagavs som en tillfällig begränsning av flickors högre utbildning är fortfarande kvar. Samtidigt har talibanernas makt både centraliserats och blivit mer lokaliserad.

Den nuvarande talibanska administrationen utgör

en teokrati olik någon annan i den muslimska världen. Emir Haibatullah och hans grupp med rådgivare i Kandahar har konsoliderat sin makt och sitt inflytande. Beslutsfattandet är begränsat till ministrarna och kabinettet som hanterar Afghanistans dagliga angelägenheter.

ATT KONTROLLERA Kabul och Kandahar är dock inte tillräckligt för att styra ett mångfacetterat och kon-

fliktpräglat land som Afghanistan och samtidigt upprätthålla enhet inom en tidigare mycket decentraliserad talibanrörelse. Genom historien har afghanska kungar, presidenter och emirer kämpat för att balansera centralisering av makt med ett visst mått av lokalt inflytande och beslutsfattande för att behålla folkligt stöd, eller åtminstone undvika väpnat motstånd.

ETT NYLIGEN GENOMFÖRT forskningsprojekt undersökte detta dilemma och vilka medel emiren och hans rådgivare använder för att behålla kontrollen, samtidigt som de försöker bygga lokalt förtroende för administrationen. Emirens huvudsakliga fokus ligger inte på resten av världen, utan på Afghanistan, lokalt styre och upprätthållandet av det islamiska emiratet.

Många beslut och utnämningar görs genom emirens dekret, som publiceras på emiratets webbplats. Beslut genomdrivs genom att emiren använder sin religiösa auktoritet, och genom ivern hos ministeriet för att främja dygd och förebygga osedlighet att verkställa hans dekret samt den nya morallagen. De som motsätter sig besluten instrueras att inte uttrycka sina åsikter offentligt utan att framföra dem privat. Kritiska röster existerar dock, bland annat angående flickors högre utbildning samt emirens och pashtunernas monopol på makten.

Några få förändringar har gjorts bland de Kabulbaserade interim-ministrarna, där majoriteten är pashtuner, men annars har emiren prioriterat att konsolidera sin kontroll över provinserna.

Emiren utnämner alla provinsguvernörer och flyttar dem ofta mellan provinser eller till andra nyckelpositioner. Majoriteten, återigen pashtuner, har en kombinerad militär och religiös bakgrund, och vissa har kvar sina militära styrkor. De har alla bevisat sin lojalitet mot emiren och rapporterar direkt till honom. Roteringsystemet syftar till att förhindra korruption och nepotism samt säkerställa att de inte bygger upp egna maktbaser. I praktiken fungerar de som emirens förlängda armar i hela Afghanistan.

DE PROVINSIELLA RÅDEN, PUC (Provincial Ulema Council), är en ny institution som infördes 2022 för att ge religiöst lärda en mer framträdande roll i det lokala styret. Emiren utnämner medlemmarna i PUC, och de rapporterar direkt till honom. Bland PUC:s mål finns att stärka relationen mellan befolkningen och talibanmyndigheterna, medla i konflikter, övervaka provinsguvernörer och säkerställa att de styr enligt islamisk lag.

En intressant observation är att inte alla PUC-medlemmar är religiöst lärda eller talibansympatisörer. Vissa är traditionella ledare som åtnjuter förtroende i lokalsamhället. I stället för att enbart representera pashtuner och sunnimuslimer speglar PUC:s sammansättning den etniska och religiösa mångfalden i varje provins. En granskning av beslut för att lösa

konflikter i blandade samhällen, till exempel den shia-dominerade provinsen Bamiyan, visar att man föredrar lösningar som är acceptabla för både sunni- och shiagrupperna.

Många lokalsamhällen och även vissa ideella organisationer (NGO:er) ser PUC som deras ingång till talibanregeringen och beskriver dem som en bro. Att vara PUC-medlem är dock ingen enkel uppgift; många traditionella ledare tvekar att gå med eftersom de fruktar att förlora sin trovärdighet inom samhället.

Emiren har inte bara upplöst det afghanska parlamentet utan även genom en senare order avskaffat de valda lokala utvecklingsråden (CDC:s). Dessa byråd brukade ha en könsblandad representation och ansvara för att välja och genomföra projekt under det nationella solidaritetsprogrammet samt fungera som kontaktpunkt för NGO:er.

I STÄLLET FÖREDRAR talibanerna traditionella manliga byrepresentanter (arbabs eller maliks) eller större byråd. Dessa representerar en mer traditionell kultur av styre och är beroende av samhällets acceptans för att utföra sina uppgifter. I flera provinser engagerar sig sådana råd aktivt med NGO:er och talibanerna för att säkerställa hjälpinsatser till sina byar.

Detta kan tyda på att talibanerna accepterar ett mer traditionellt afghanskt styre och (manligt) ledarskap, möjligen i hopp om att detta lokala inflytande i sin tur ska gynna talibanerna.

När man jämför denna version av talibanernas styre med perioden 1994–2001 finns många likheter, men också några viktiga skillnader. Under båda perioderna har emirer styrt från Kandahar, men emir Haibatullah har avskaffat ett tidigare styrande råd och konsulterar endast en begränsad

grupp, religiöst konservativa, rådgivare. Under den första perioden presenterade sig talibanerna som en tillfällig regering, medan de nu planerar att stanna kvar vid makten.

PUC:s fungerar som en mer representativ och potentiellt inflytelserik institution i varje provins, men är samtidigt en del av emirens personliga kontrollsystem. De möjligheter NGO:er och samhällen hade under den första talibanperioden att driva flickskolor och anställa kvinnor kan nu vara mer begränsade, även om det finns starkt lokalt stöd och lokal efterfrågan. PUC:s kanske heller inte är villiga att riskera sina positioner genom att förespråka förändringar i restriktionerna för kvinnor och flickor.

En ökad och bredare lokal representation kan ge ett visst inflytande över talibanerna, men innebär ännu ingen omvändning av deras restriktiva politik. ●

ARNE STRAND

FORSKARE VID CHR MICHELSEN INSTITUTE

Emiren har inte bara upplöst det afghanska parlamentet utan även genom en senare order avskaffat de valda lokala utvecklingsråden.

Zahra Mohammadi i "Bread & Roses", regisserad av Sahra Mani, som kan ses på Apple TV+.

Trotsigt motstånd filmat med egna mobiler

Med sloganen "arbete, bröd, utbildning" demonstrerar kvinnor på Kabuls gator, under hård förbevakning av beväpnade talibaner. "Ni stängde universitetet och skolorna, ni kan lika gärna döda mig med" skriker en av demonstranterna till talibanerna.

FILM De blir slagna och fängslade och fortsätter skälla ut talibanerna. Allt filmas med egna mobiler.

Dokumentärfilmen "Bread & Roses" är regisserad av Sahra Mani, afghansk filmare i exil. Efter maktovertagandet i augusti 2021 tog hon kontakt med ett tiotal kvinnor i Kabul och instruerade dem att filma med sina mobiltelefoner.

I filmen är det tre av dem som filmar och berättar om sitt liv. Zahra Mohammadi är tandläkare och en av de tongivande personerna i att organisera protester mot talibanerna. I början av filmen är hon modig och beredd att riskera sitt liv, men allteftersom demonstrationerna metodiskt slås ned av regimen och flera kvinnor misshandlas, fängslas eller försvinner blir hon liksom de andra kvinnorna allt räddare.

SHARIFA MOVAHIDZADEH var tidigare regeringsanställd och förlorade jobbet efter maktskiftet. Hon filmar en instängd vardag. Den enda stunden av lite frihet är när hon hänger tvätt på taket och lyssnar på

musik. Till slut står hon inte ut längre utan smiter ut för att ansluta sig till demonstrationerna.

I trotsiga motståndshandlingar ritar de slagord i snön och sprejar dem på väggarna i skydd av nattens mörker.

Kvinnorna i filmen är förtvivlade över hur alla deras rättigheter försvinner och hur den frihet de har haft tas ifrån dem, och de skriker ut sitt hat och sin frustration. Det är dramatiska scener som filmas inifrån demonstrationerna och inifrån fordonen som de tvingas in i av talibanerna. Kvinnor och journalister misshandlas inför mobiltelefonens kamera.

Dokumentären ger inblickar i kvinnornas liv och aktivism, och därtill riktigt vackra bilder av Kabul och dess omgivningar. Det är uppenbart att allt inte filmats med kvinnornas egna mobilkameror.

En film som ska handla om situationen för kvinnor efter maktovertagandet kunde gärna ha breddat utbudet av kvinnor. Kvinnorna i filmen är högt utbildade Kabulbor, inte särskilt representativa för de flesta kvinnor i Afghanistan. Men representativa eller ej, deras frihetslängtan och krav på utbildning och andra mänskliga rättigheter delas så klart av många fler afghanska kvinnor.

Filmen kan ses på Apple TV+. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Sharifa Movahidzadeh tröttnar på att vara instängd och ansluter sig till protesterna.

Misär och tvångsvård i narkotikans spår

FILM Tvångsvård i 45 dagar, sedan ut på gatorna igen. För två år sedan var temat i Afghanistan-nytt narkotikans roll. På den tiden var Afghanistan världens största producent av opium, och det fanns minst tre miljoner narkomaner i landet.

SEDAN DESS har talibanerna slagit ner på opiumodlingarna och produktionen har minskat

betydligt. Vad som hänt med alla narkomaner är mer oklart. På den tiden bodde tusentals missbrukare under broar i Kabul. Talibanerna ville rensa bort dem, och de tvingades in på behandlingshem i 45 dagar.

Jag intervjuade flera personer som arbetade på ideella organisationer med att behandla missbrukare, och de var alla mycket kritiska till talibanernas sätt att

behandla narkomanerna. Efter 45 dagar utan behandling, bara avgiftning, släpptes narkomanerna ut på gatorna igen. Risken för återfall beskrevs som nära 100 procent, och då är risken för överdos hög.

I DOKUMENTÄREN "Drug addiction in Afghanistan" visas just denna typ av behandling. Narkomaner fångas in, tvingas in på

behandlingshemmet, släpps ut. Filmen visar en ofattbar misär.

En av dem som jagar narkomanerna är Babrak Hosseini, lång, muskulös och tuff. Han är en tidigare narkoman och under filmens gång framträder en eldsjäl som vill hjälpa fler att bli av med missbruket.

Filmen, som är producerad av Al Jazeera, kan ses på Youtube. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

ANDREAS HAR ORDET

Lärdomarna måste omsättas i handling

Den parlamentariska kommittén som utvärderat Sveriges civila och militära insatser i Afghanistan 2001–2021 har nu presenterat sin rapport. I den snabba medierapporteringen dagarna före jul beskrevs insatserna till stor del som ett misslyckande, där den främsta vinsten var att det svenska försvaret lärt sig att samarbeta med Nato. Mindre utrymme gavs åt slutsatserna om vad det civila biståndet åstadkommit.

Under 20 år, med svenskt och internationellt stöd, ökade antalet flickor i skolan från nära noll 2001 till 2,5 miljoner 2018. Kvinnors läskunnighet steg från 17 till 30 procent. Mödradödligheten halverades. Kommittén konstaterar att kvinnornas situation förbättrades markant, men att jämställdheten också varit det område som sett den största tillbakagången sedan talibanernas maktövertagande. Bara de senaste månaderna har vi sett flera steg i fel riktning. Det var smärtsamt att se hur kvinnliga studenter skickades hem från medicinska institut i december, då den sista vägen för dem att få högre utbildning stängdes.

KOMMITTÉN KONSTATERAR samtidigt att kunskaperna hos de flickor och kvinnor som redan har utbildat sig finns kvar, och ställer en öppen fråga: "Är detta tillräckligt som ett frö för förändring på längre sikt?" Svaret beror på hur Sveri-

ge och omvärlden agerar nu, om vi står kvar vid det afghanska folkets sida. Förändring måste förvisso komma inifrån Afghanistan, men utan internationellt stöd och kontakt med omvärlden riskerar de inhemska krafter som kämpar för landets utveckling att försvagas.

FÖR ATT GÖRA SKILLNAD krävs självkritik. Internationella insatser fokuserade alltför mycket på toppstyrd samhällsbyggnad med bristande förståelse för lokala strukturer. Utvärderingen pekar på att hållbara resultat kräver samarbete med lokala aktörer. Det är något som präglat SAK genom åren, i samarbete med lokalsamhällets byrå och gräsrotsorganisationer. Samarbete med lokala

NGO:er är något som SAK nu också prioriterar i sin strategiska plan för de kommande åren.

Lärdomarna från Afghanistan får inte stanna i en rapport. De måste omsättas i handling, för kvinnors rättigheter och för lokalt förankrat bistånd, inte bara i Afghanistan. ●

”Bara de senaste månaderna har vi sett flera steg i fel riktning.”

Andreas Stefansson
Generalsekreterare, SAK

FOTO: MALIN HOELSTAD

TRE TECKEN PÅ SPLITTRING INOM TALIBANERNA OM KVINNORS UTBILDNING

1 Vid ett tal i i december varnade inrikesminister Haqqani för risken att rörelsen monopoliserar islam och manade till konstruktiva reformer. Det skedde strax efter att utbildning inom sjukvård stängts för kvinnor och har tolkats som diskret kritik av beslutet.

2 Vid en examensceremoni för religiösa studenter i januari framhöll biträdande utrikesminister Stanekzai att förbudet mot kvinnlig utbildning inte härrör ur sharia utan snarare handlar om en personlig åsikt.

FOTO: WION/YOUTUBE

3 I en video som cirkulerade i sociala medier några dagar efter Stanikzais uttalande ses biträdande inrikesminister Omari falla i gråt när han vid ett tal framför att "även om flickors utbildning inte skulle vara en religiös skyldighet så är det åtminstone tillåtet".

”Jag har sett hur vi tagit människor ut ur fattigdom”

Det går fort att stänga ner en verksamhet, men tar tid att bygga upp igen. Nu har norska Afghanistankommittén dock kommit en bra bit på vägen med programmet för personer med funktionsnedsättning, och har även lagt till egna delar till det, berättar NAC:s landchef Terje Watterdal.

I höstas började norska Afghanistankommittén, NAC, ta över SAKs program för personer med funktionsnedsättning. På grund av den omfattande afghanska byråkratrin har det tagit tid.

– Det har inneburit ett stort merarbete och ansvar att ta över programmet. Men det är också en stor ära att få ta över ett så unikt program för en del av befolkningen som har det extremt svårt och är bland den mest marginaliserade. Det har varit viktigt för oss att det kan leva vidare när det inte kan drivas vidare av SAK, att det omfattande arbete som gjorts av SAK och SAKs medlemmar, och som Sida, Postkodlotteriet och många andra bidragit till, tas tillvara, säger Terje Watterdal, NAC:s landchef i Afghanistan.

För NAC var det också viktigt att lägga till egna idéer till programmet. En av dem är en digital ordbok för teckenspråk, med filmer som visar tecknen. Den vänder sig inte bara till barn med hörselnedsättning utan även till lärare och familj.

NAC HAR OCKSÅ ställt samman ett kompendium över internationella lagar och ramverk, till exempel FN-konventionen om funktionsnedsättning. NAC vill lyfta fram paragraferna på ett lättillgängligt sätt. Målgruppen är personer på myndigheter och departement, organisationer, lärare, aktivister och FN-organisationer.

För att bidra till ett mindre diskriminerande och stigmatiserande språkbruk uppdaterar NAC även en lista med ord och termer, vilken också översatts till dari och pashto. Målgruppen är människor som arbetar på fältet men även medier.

När Terje Watterdal kom till Afghanistan första gången 1998 arbetade han för en norsk organisation för personer med synnedsättning, och har också arbetat för UNESCO som specialrådgivare om inklu-

Terje Watterdal vid återinvigningen av rehabiliteringscentret i Ghazni. Terje Watterdal har arbetat i 12 år för norska Afghanistankommittén och har sett hur NAC gjort skillnad.

dering. Så trots att programmet för personer med funktionsnedsättningar innebär många fler timmars arbete gör han det med glädje, säger han.

– Jag får arbeta med något som är väldigt viktigt för mig personligen.

TERJE WATTERDAL har arbetat för NAC i Afghanistan i tolv år. Han har sett hur NAC gjort skillnad, till exempel i landsbygdsprogrammet.

– Vi har sett hur vi tagit människor, som befunnit sig i den sämsta kategorin av matosäkerhet, ut ur fattigdom. Det handlar om tiotusentals, och det har varit extremt viktigt att vara en del av.

Han lyfter också fram hälsoprogrammet, genom vilket NAC utbildat sjukvårds- och hälsopersonal.

” Vårt motto är att vi ska göra så mycket vi kan så länge vi kan för det afghanska folket. Och speciellt för kvinnorna.

Terje Watterdal

– Förra veckan var jag i Paktia på ett av våra hälsocenter där bara kvinnor arbetar. Jag träffade en kvinna som varit lärare på vår sjukvårdsutbildning och som kvällen innan fött ett barn på kliniken, i trygga omgivningar där både mamma och barn respekteras, där de har det varmt och får omsorg. Jag är väldigt stolt över att ha fått vara med och skapa de trygga rummen för så många kvinnor i hela landet.

HAN VILL OCKSÅ framhålla hur NAC aktivt arbetar med mångfald på alla positioner, både vad gäller att få in många kvinnor i organisationen, personer med funktionsnedsättning och att ha etnisk mångfald.

– Mångfald har varit viktigt för oss och det känner jag är en del av vår styrka. Vi pratar inte bara om inkludering utan vi praktiserar det också.

Han konstaterar att det är svårare än någonsin att verka i Afghanistan.

– Vår styrka är att vi är snabbfotade. Stänger de en dörr hittar vi ett nytt fönster. Vårt motto är att vi ska göra så mycket vi kan så länge vi kan för det afghanska folket. Och speciellt för kvinnorna. Vi ger inte upp utan letar efter lösningar. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

FOTO: HEKMATULLAH WAAQID, NAC

Ayesha, två månader, får behandling mot sin klumpfot. Hon har kommit till centret i Ghazni med sin mamma Kubra. FOTO: HEKMATULLAH WAQID, NAC

”Jag var chockad och glömde smärtorna”

Sent i höstas öppnades återigen rehabiliteringscentret i Ghazni. Därmed är alla SAKs tidigare center för personer med funktionsnedsättning återinrigda och drivs av norska Afghanistankommittén, med finansiering från SAK.

En av de första patienterna på centret i Ghazni var två månader gamla Ayesha som föddes med klumpfot. Hennes mamma Kubra berättar att en äldre dotter också föddes med klumpfot och att hon mött många svårigheter när hon sökt vård för den äldre dottern. Familjen har inte råd med privat sjukvård och de lokala sjukhusen har inte tillgång till rätt utrustning.

– Jag var chockad och glömde förlossningssmärterna när jag såg att min yngsta dotter också var född med klumpfot, säger Kubra.

Nu är hon lättad över att Ayesha kan få behandling och slippa funktionsnedsättning i framtiden. ●

”Familjen har inte råd med privat sjukvård och de lokala sjukhusen har inte tillgång till rätt utrustning.

DACAAR tar över stöd på landsbygden

Nu är det klart att den danska organisationen DACAAR fortsätter implementeringen av delar av SAKs program för landsbygdsutveckling.

Den största delen är ett program som SAK fått EU-finansiering för och som påbörjades 2023. Programmet har fokus på lokalsamhällen och har målet att skapa bättre förutsättningar för resiliens och försörjning. Bland annat ska lokalsamhällena kunna förbättra mat säkerheten och vara bättre rustade att hantera klimatförändringarnas konsekvenser.

I programmet ingår till exempel stöd till småföretagande, sparlånecassor, arbete med jordbruk, förbättrade grödor och metoder, bygge av dammar och förbättrad tillgång till rent vatten genom vattenledningsprojekt.

PROGRAMMET SKA nå omkring 70 000 människor, drygt 50 procent kvinnor, i provinserna Wardak, Jawzjan och Kunduz. DACAAR ska också färdigställa byggandet av några skolor och hälsokliniker, med finansiering från SAK.

DACAAR är akronymen för Danish Committee for Aid to Afghan Refugees och är en internationell ideell organisation (INGO) som arbetar med utvecklingsbistånd i Afghanistan. Den grundades 1984. ●

Under starten av projektet fick den här klassen i byn Gazak i Bamiyan lära sig ny teknik med hjälp av en dator, en skärm och en del egna telefoner. FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

Bättre undervisning med teknikens hjälp

Projektet EdTech kommer att fortsätta implementeras av den kanadensiska organisationen War Child Canada.

EdTech finansieras av Postkodlotteriet och handlar om att förbättra undervisningen och göra den interaktiv med teknikens hjälp. En applikation med utbildningsmaterial på engelska, dari och pashto är utvecklad. Nu ska barnen i de berörda områdena få tillgång till läsplattor med appen.

I projektet ingår också så kallade ed tech-laboratorier, det vill säga klassrum med datorer.

PROJEKTET GENOMFÖRS i samarbete med en lokal organisation, Afghan Development Association, som har erfarenhet av att arbeta i utbildningssektorn. Det äger rum i provinserna Kunduz, Baghlan, Nangarhar, Laghman och Bamiyan och ska nå 200 lärare, 10 000 studenter och 30 skolor. ●

Yrkesutbildningen ger Hasina

Hasina kommer från en stor och fattig familj. Yrkesträningen i byn Lotan i provinsen Kunar ger henne hopp om en bättre framtid, både för sin egen familj och för andra personer med funktionsnedsättning.

TEXT OCH FOTO: **HAZRAT NABI NABIZADA**,
KOMMUNIKATÖR PÅ NAC

– Jag vill bli mästare i broderi och hjälpa andra flickor och kvinnor med funktionsnedsättning. Jag vill ändra uppfattningen i samhället om att personer med funktionsnedsättning inte kan göra någonting, säger Hasina.

Hon är 18 år och kommer från byn Lotan i distriktet Khas Kunar. Hon föddes med klumpfot som inte blev opererad när hon var liten. När hon var över tio år gjordes en operation, men hennes vänstra fot fortsatte vara deformerad.

Hasina påbörjade utbildningen när SAK drev den. När SAK tvingades stänga ner verksamheten blev hon mycket nedstämd och förlorade hoppet. I höstas kunde norska Afghanistankommittén (NAC) dra igång utbildningen igen och Hasina fick hoppet tillbaka.

– I början var det svårt att lära sig, men det känns motiverande att se resultatet av vårt arbete, berättar hon.

HASINA LÄR SIG charmadozi, ett afghanskt broderi med läderdetaljer. En timme varje dag sker också undervisning i läskunnighet för att ytterligare förbättra kvinnornas möjligheter.

Hasina uppskattar också att träffa de andra kvinnorna på utbildningen. De har roligt tillsammans.

– Vi lever på landsbygden där livet är hårt. På grund av funktionsnedsättningen kunde vi inte utföra alla sysslor och kände oss mindervärdiga. Men nu är våra liv fyllda med hopp, och det gör oss lyckligare hemma också.

Hasina är ogift och har sju systrar och sex bröder. Marken de odlar räcker inte till att ge dem tillräckligt med mat. Hasina ser fram emot att kunna tjäna egna pengar och hjälpa sin familj ekonomiskt.

Hennes största oro är att yrkesutbild-

Hasina får hjälp av läraren Kamila. Hasina hoppas kunna jobba och tjäna pengar efter utbildningen, så att hon kan bidra till familjens ekonomi. Hon har 13 syskon.

ningen ska stoppas ännu en gång, eftersom situationen för internationella ideella organisationer i Afghanistan är osäker.

SAMMA ORO KÄNNER Malika, en annan av kursdeltagarna som också blev besviken och nedstämd när SAK tvingades avbryta yrkesutbildningen. Men bortsett från den oron känner Malika återigen hopp om att kunna försörja sin familj, som har stort behov av en inkomst, och se till att hennes barn får en utbildning.

Hon är 32 år och har fyra barn. Som 15-åring skadades Malika av en bomb och hen-

” Jag vill ändra uppfattningen i samhället om att personer med funktionsnedsättning inte kan göra någonting.

Hasina

nes ena ben amputerades nedanför knäet.

– Jag njuter av varenda stund av utbildningen, men särskilt mycket älskar jag att brodera.

a hopp om framtiden

Malika älskar att brodera och uppskattar umgänget med de andra kvinnorna. Efter utbildningen hoppas hon kunna försörja sin familj.

Läraren Kamila har tränat sömnad med sina sex elever i drygt en månad. "Jag vill inspirera kvinnorna att spela en roll i samhället", säger hon.

En dräkt som deltagarna på utbildningen har sytt. Dräkten är broderad med charmadozi.

Malika uppskattar också att träffa andra kvinnor.

– Vi pratar om våra förhoppningar, och vi tror att vår framtid, med Guds hjälp,

kommer att bli ljusare, för vi strävar varje dag efter att nå våra mål.

FÖR LÄRAREN KAMILA betyder arbetet både en stor lättnad ekonomiskt eftersom hennes familj är skuldsatt, och att hon kan lära kvinnor med funktionsnedsättning ett yrke så att de kan försörja sig själva.

– Jag vill inspirera kvinnorna att spela en roll i sin familj och i samhället, och lära upp andra i sin tur.

Kamila hade precis blivit godkänd som lärare när SAK tvingades stänga, och hela familjen blev förtvivlad när alla förhopp-

ningar grusades. Nu har hon tränat gruppen med sex kvinnor i en dryg månad, och redan märkt att eleverna gjort framsteg. De har sytt och broderat en dräkt med charmadozi. Hon vet hur mycket utbildningen betyder för deltagarna.

– De bor ute på landsbygden där det inte finns möjlighet att tjäna pengar eller lära sig nya färdigheter. Människor ser ofta ned på personer med funktionsnedsättning, de antar att människor med funktionsnedsättning inte kan göra någonting. Det är ett viktigt arbete att bevisa att de som tror det har fel. ●

MÅLET ÄR ATT BLI EN DEL AV SAMHÄLLET

Personer med funktionsnedsättning hör till SAKs prioriterade målgrupper. SAKs mål är att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och bli en del av samhället. De är bland de mest utsatta i samhället.

Därför har SAK under många år haft yrkesutbildningar för män och kvinnor med funktionsnedsättning.

Norska Afghanistankommittén har sedan i höstas tagit över hela SAKs program för personer med funktionsnedsättning, med finansiering från SAK. Programmet finns i 14 provinser, har runt 700 anställda och omfattar bland annat rehabilitering och förberedande utbildning för barn.

En del av programmet är yrkesutbildningarna, som började återupptas i slutet av 2024. De har hittills startat i provinserna Balkh, Samangan, Jawzjan, Nangarhar, Laghman och Kunar. ●

48

personer deltar för närvarande i utbildningarna.

27

av deltagarna är kvinnor.

Hitta styrkan i gemenskapen

Det har inte undgått någon att det är tuffa tider för SAK. Denna gråa dag, på ett nästan tomt kontor, värmer det dock att på olika sätt få möta många av er engagerade som, i en tid när man skulle kunna tro att hopplösheten tagit över, ändå fortsätter tro på SAK och vårt uppdrag. Solidaritet, medmänsklighet och kämpaglöd förkroppsligat. Vi backar inte.

UNDER HÖSTEN 2024 genomfördes en försiktig satsning norrut för att hitta engagemang för Afghanistans folk. I höstas när vi var på MR-dagarna i Skellefteå och ett medlemsmöte i Sundsvall stötte vi på både nya intresserade medlemmar, och gamla medlemmar som ville engagera sig igen. Vi inledde också samarbeten med olika föreningar och nätverk i både Umeå och Luleå. Där har vi hittat flera eldsjälur, vars energi och engagemang inspirerar. Samtidigt som denna tidning trycks planeras event på båda ställena, med samarbeten med flera lokala föreningar som också står upp för det afghanska folket.

När jag blickar framåt ser jag ett årsmöte, där vi tillsammans kan tänka till kring SAKs framtid. Vi har fortfarande en stor roll att spela, men vi behöver alla samlas och känna

oss bekväma i vår nya identitet som organisation. Med ett deltagarrekord på årsmötet 2024 hoppas jag så klart på stor uppslutning även i år, så passa på att anmäla dig du med!

DET JAG SER denna gråa dag är ett beundransvärt okuvat engagemang runt om i hela vårt

avlånga land. Även om motivationen och kämpaglöden kan tryta är mitt tips att hitta styrkan i gemenskapen inom SAK. Tillsammans bär vi varandra! ●

Med ett deltagarrekord på årsmötet 2024 hoppas jag så klart på stor uppslutning även i år.

REBEKAH KREBS

FÖRENINGSSAMORDNARE

Kallelse: Välkommen till SAKs årsmöteshelg 23–25 maj 2025

DATUM: 23–25 maj

TID: Årsmöteshelgen börjar lördag 24 maj och slutar söndag efter lunch den 25 maj. Det finns möjlighet att äta middag tillsammans fredag kväll och även boende fredag till söndag.

Anmäl dig senast 28 mars!

PLATS: Uddevalla, Bohusgården.

SISTA ANMÄLNINGSdag: 28 mars.

HUR: 2025 kommer årsmötet enbart att hållas fysiskt på Bohusgården strax söder om Uddevalla. Anmäl dig på www.sak.se/arsmote

- Varje medlem har närvaro-, yttrande- och förslagsrätt på årsmötet
- Enligt SAKs stadgar krävs att man varit medlem i minst ett år vid tidpunkten för årsmötet och erlagt medlemsavgift föregående och pågående verksamhetsår för att ha rösträtt. Det vill säga att du ska ha betalt medlemsavgift före 23 maj 2024 och 2025,

samt anmält dig till årsmötet för 2025 senast den 28 mars 2025.

- Medlem, liksom lokalförening har rätt att lämna motioner till årsmötet. Motioner ska ha inkommit till info@sak.se senast 28 mars 2025.
- Årsmöteshandlingar kommer att finnas på www.sak.se/ årsmöte från och med 25 april 2025.

FOTO: ANNA ÅKERBERG

Hanneke Kouwenberg talar med besökare på Human Rights Festival.

Stort intresse för SAK på festival

En fullsatt föreläsning och ett välbesökt informationsbord. SAKs lokalförening i **SKÅNE** deltog på Human Rights Festival i Lund i december. SAKs ordförande Margareta Wahlström föreläste om situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Afghanistan, tre år efter talibanernas återkomst. Alla

de 40 platserna fylldes.

SAKs informationsbord var välbesökt, intresset bland besökarna för Afghanistan och SAK var stort.

SAK Skåne har också deltagit på julmarknaden Julstöket på Kulturen i Lund och drog in över 7 000 kronor på försäljning av saffran och lotterier.

”Vi måste ha tålamod – och skynda oss”

Under 2025 sker en stor omställning på SAK, och avgörande under året blir att hitta ny finansiering.

En stor andel av SAKs reserver, det vill säga sparade pengar, är budgeterade att användas under året. Omkring 80 procent av dem går till programmet för personer med funktionsnedsättning, vilket norska Afghanistankommittén, NAC, tagit över och som SAK åtagit sig att finansiera under 2025.

I och med att SAK tvingats lämna Afghanistan har stora delar av SAKs finansiering också försvunnit. Sju personer har sagts upp på kansliet i Stockholm.

SAKs styrelse har antagit en ny handlingsplan, en strategisk plan, och den har börjat implementeras. En del av den handlar om att stödja partnerorganisationer i Afghanistan för att fortsatt kunna arbeta med de prioriterade områden som formulerats i den nya strategiska planen. I planen finns också ett ökat fokus på påverkansarbete och informationsspridande gentemot beslutsfattare och allmänhet.

SAK STÄLLER OM för att bli en annan organisation nu, påpekar SAKs ordförande Margareta Wahlström, från att ha varit operationell med stor egen verksamhet i Afghanistan. Det finns organisationer som enbart arbetar med att bedriva opinion och sprida kunskap. För att SAK ska kunna göra det i ökad grad krävs en stor förändring för hur vi tänker på och formulerar hur vi stödjer Afghanistans folk, menar Margareta Wahlström.

– Många organisationer arbetar som vi kommer att göra nu, och vi måste under den här perioden bevisa att det går att göra även för oss. Vi har relevanta frågor, vi är djupt förankrade i Afghanistan. Men det blir en väldigt stor omställning. Vi måste ha tålamod men vi måste också skynda oss, säger Margareta Wahlström.

Varför tror du att det går?

– Vi har en fördel för att vi är en av få organisationer som bara har Afghanistan som expertområde, vi har ett enormt nätverk. Vi har trovärdighet och vi kan mobilisera givare.

– Med alla kriser i världen är Afghanis-

FOTO: NICLAS ERICSSON

Margareta Wahlström, ordförande i SAK.

” Med alla kriser i världen är Afghanistan en ganska marginaliserad nyhet. Vår uppgift är att se till att Afghanistan inte glöms bort.

tan en ganska marginaliserad nyhet. Vår uppgift är att se till att landet inte glöms bort med tanke på det humanitära läget och situationen för mänskliga rättigheter. Man måste också se Afghanistan i en global helhet, när instabilitet i olika delar av världen sprider sig, även i närområdena i regionen.

SAKS LEDNING prioriterar arbetet med att öka samarbetet med existerande finansierare samt identifiera nya till SAKs verksamhet i Sverige och till den verksamhet som SAK lämnat över till norska Afghanistankommittén. Arbetet syftar också till att minska användandet av reserverna så mycket det går. SAK söker också möjligheter att utveckla samarbete med lokala organisationer i Afghanistan.

– Tidsperspektivet är kort. Under mitten av året måste vi se över hur finansieringen går framåt. Ser det inte bra ut måste vi fundera på nya åtgärder, säger Margareta Wahlström. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

FOTO: THOMAS MAGNUSSON

Författaren Zeba Safi besökte stadsbiblioteket i Mariestad.

Författarbesök avslutade bokcirkel

Under hösten har lokalföreningen i **SKÖVDE/ SKARABORG** varit medarrangör till en bokcirkel på stadsbiblioteket i

Mariestad, där deltagarna läst och diskuterat boken Analfabet. I slutet av november kom bokens författare Zeba Safi till biblioteket. Hon berättade om bakgrunden till bokens uppkomst och om sin bakgrund, om Afghanistan och landets kvinnor sedan 1960-talet. Omkring 35 personer kom till författarkvällen, och de ställde många frågor.

FOTO: ELSE-BRITT HELLSTRÖM

Mari Engquist och Hans Hansson samlar in pengar till Världens Barn.

Hans är Årets eldsjäl för tredje gången

Hans Hansson, ordförande för SAKs lokalförening i **SÖDERTÄLJE**, har utsetts till ”Årets Eldsjäl 2024 för Världens Barn i Södertälje”, för lokalföreningens engagemang i insamlingen. SAK i Södertälje fick in närmare 5 000 kronor. Det är tredje året i rad som Hans Hansson, i egenskap av ordförande för lokalföreningen, får utmärkelsen.

”En helt ny värld öppnade sig när Abdul kom in i våra liv”

Anna Rosenkvist i Umeå blev aktiv medlem i SAK genom sitt engagemang för afghanska flyktingar. I februari är hon med och genomför ett event i Umeå för Afghanistans folk med SAK och flera andra organisationer.

Berätta om dig själv!

– Jag är homeopat och kostrådgivare, det har jag jobbat med i över 20 år.

Hur började ditt engagemang?

– Jag och min man flyttade från Vännäs till Umeå och ville träffa nya vänner. Genom Vän i Umeå träffade vi Abdul, en ensamkommande afghan. Det blev kärlek vid första ögonkastet. Vi hjälpte honom att ansöka om familjeåterförening. Fem dagar innan han fyllde 18 hade hela hans familj fått uppehållstillstånd, och vi fick en hel familj på köpet! När vi träffade Abdul 2017 visste jag ingenting om Afghanistan, det var då det började. Jag förstod att jag måste engagera mig, speciellt i kampen för de ensamkommande.

Hur kom du i kontakt med SAK?

– Vi hade hjälpt unga afghaner i Umeå att åka ner till Stockholm och sittstrejka. Efter det bildade vi Ung i Sverige Västerbotten. En av de aktiviteter vi hade med killarna var en studiecirkel där vi läste SAKs bok Förstå Afghanistan. Många av dem känner inte till sitt eget lands historia. Det var då jag insåg att jag självklart måste vara med i SAK. Det var en helt ny värld som öppnades för oss när Abdul kom in i vårt liv.

FOTO: ANN-CHARLOTTE CARLSSON

Anna Rosenkvist lärde känna en ung afghan i Umeå och genom honom började engagemanget för afghaner, först för afghanska flyktingar och sedan även i SAK.

Hur började samarbetet med SAK?

– När talibanerna tog över i Afghanistan var jag med och bildade Aktion i Umeå för afghanerna. Genom gruppen kom vi i kontakt med anställda på SAKs kansli som var på Littfest, litteraturfestivalen i Umeå. Sedan träffades vi igen på MR-dagarna i Skellefteå, och då bestämde vi att vi skulle göra ett event tillsammans.

Vad tycker du om SAK?

– Det är en beundransvärd organisation som kunnat verka och hjälpa så många människor i Afghanistan. SAK arbetar

med mänskliga rättigheter i handling, det är litet prat och mycket verkstad. Nu är det svårare så klart. Men det bara måste gå att hitta en lösning!

Vad vill du åstadkomma med ditt engagemang?

– Frihet för afghanerna, i Afghanistan men även i Sverige. Ett väldigt långsiktigt mål! Jag kommer inte att ge upp. Det känns extra naturligt nu när vi fått en afghansk familj. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

ANNAS TRE TIPS FÖR ÖKAT ENGAGEMANG

1 BREDDA STÖDET Stöd från SAKs kansli är väldigt värdefullt. Trots att vi inte är en lokalförening får vi mycket hjälp. Genom att bredda stödet till aktiva medlemmar når SAK ut i flera delar av Sverige.

2 AFGHANSKA FÖRENINGAR Kontakta afghanska föreningar – de finns på många orter, den afghanska föreningen är ganska stor i Umeå. Jag tror inte att så många av afghanerna i Sverige känner till SAK.

3 AFGHANSK KULTUR Stöd den afghanska kulturen. En av de saker jag brinner för är musik, jag är med i en sånggrupp som sjunger på dari. Talibanerna vill förbjuda musik, vi måste göra allt vi kan för att bevara kulturen. Ett folk utan kultur riskerar att dö.

Det afghanska instrumentet rubab.

FOTO: ERIC PARKER/Flickr CC

PÅ GÅNG

STUDIECIRKEL

Våren SAKs lokalförening i Skåne håller i en studiecirkel kring boken *Analfabet* av Zeba Safi i Lund. Bokcirkeln startade i januari men den som vill delta är välkommen att kontakta Inger Blennow på inger.blennow@gmail.com.

ÅRSMÖTE STOCKHOLM

4/3 Lokalföreningen i Stockholm håller årsmöte. Årsmötet inleds med besök av SAKs ordförande Margareta Wahlström.
PLATS: SAKs kansli, Malmgårdsvägen 63, Stockholm.
TID: 18.00.

FÖRELÄSNING

6/3 Cajsa Wikström från SAK föreläser om kvinnors situation i Afghanistan hos Utrikespolitiska föreningen på Malmö universitet.
PLATS: Malmö universitet.
TID: 17.00.

FÖRELÄSNING

8/3 SAKs lokalförening i Skåne håller i en föreläsning på internationella kvinnodagen, i samarbete med Kristianstads FN-förening.
PLATS: Regionmuseet, Kristianstad.
TID: 14.00.

MANIFESTATION

8/3 SAKs lokalförening i Skövde/Skaraborg deltar som en av flera organisationer i en manifestation i Skövde på internationella kvinnodagen, för demokrati och mänskliga rättigheter.
PLATS: Start vid Hertig Johans torg, Skövde, avslut vid Kulturhuset.
TID: 11.30.

Ur SAKs nya utställning.

FÖRELÄSNING OCH UTSTÄLLNING

8/3 Eva Kellström Froste från SAK berättar om hur situationen för kvinnor har förändrats sedan talibanerna tog makten i augusti 2021. Samtidigt visas SAKs nya utställning "Styrka i motvind. Kvinnors liv i Afghanistan".
PLATS: Kulturiet, Skövde Kulturhus.
TID: 14.00.

ÅRSMÖTE SKÖVDE

8/3 SAKs lokalförening i Skövde/Skaraborg håller årsmöte.
PLATS: Kulturiet, Skövde Kulturhus.
TID: Efter föreläsningen, se ovan, cirka 15.00.

BOKSAMTAL

12/3 Lokalföreningen i Skövde/Skaraborg är medarrangör på ett boksamtal om *Silkesbadet* av Agmall Sarwari. Fika ingår. Kontakta Kerstin Ask kerstin.ask@mariestad.se 0501-755806, eller Petronella Johansson petronella.johansson@mariestad.se 0501-755805, för deltagande.

PLATS: Mariestads stadsbibliotek.
TID: 16.30–18.00.

ÅRSMÖTE GÖTEBORG

15/3 SAKs lokalförening i Göteborg håller årsmöte.
PLATS: Göteborgs Litteraturhus, Heurlins Plats 1.
TID: 10.00.

ÅRSMÖTE SKÅNE

22/3 OBS nytt datum. SAK Skåne håller årsmöte. Johan Schaar, ledamot i SAKs styrelse, föreläser på årsmötet under rubriken: "Hur arbetar man i ett land som ingen vill ha att göra med?" För kontakt: Inger Blennow, inger.blennow@gmail.com
PLATS: Västerkyrkan, ingång Byggmästaregatan 2, Lund.
TID: 14.00–16.00.

ÅRSMÖTE DALARNA

26/3 SAKs lokalförening i Dalarna håller årsmöte. Kajsa Johansson, SAKs biträdande generalsekreterare, berättar om situationen i Afghanistan och om hur SAK arbetar.
PLATS: Gamla Elverket Ölandsgatan 8 i Falun.
TID: 18.30.

ÅRSMÖTE SÖDERTÄLJE

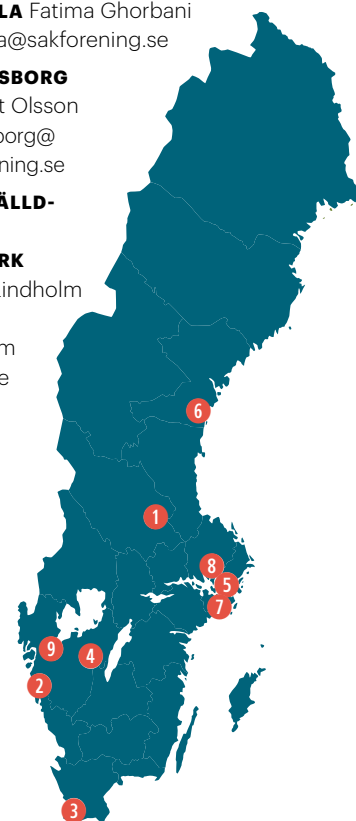
5/4 SAKs lokalförening i Södertälje håller årsmöte.
PLATS: Hemma hos Lars och Margareta Fränne, Västra Kanalgratan 7, Södertälje.
TID: 13.00.

AFGHANSK AFTON

12/4 SAKs lokalförening i Göteborg anordnar afghansk afton med musik och mat.
PLATS: Fräntorps Folkets hus, Fräntorpsgatan 10.
TID: 17.00–22.00.

SAKs lokalföreningar

- 1 DALARNA** Björn O Henriksson dalarna_1@sakforening.se
- 2 GÖTEBORG** Tomas Jansson goteborg@sakforening.se
- 3 SKÅNE** Inger Blennow skane@sakforening.se
- 4 SKÖVDE/SKARABORG** Thomas Magnusson skovdeskaborg@sakforening.se
- 5 STOCKHOLM** Per Olov Henricson stockholm@sakforening.se
- 6 SUNDSVALL** Åke Johansson sundsvall@sakforening.se
- 7 SÖDERTÄLJE** Hasse Hansson sodertalje@sakforening.se
- 8 UPPSALA** Fatima Ghorbani [uppsala@sakforening.se](mailto: uppsala@sakforening.se)
- 9 VÄNERSBORG** Lennart Olsson vanersborg@sakforening.se
- JÄMSTÄLLDHETS-NÄTVERK** Laura Lindholm lindholm@sak.se

Deltog på filmfestival

SAKs lokalförening i **SKÖVDE/SKARABORG** deltog under Skara filmfestival. Lokalföreningen visade filmen *Hollywoodgate*, som följer hur talibanerna återuppbygger en hemlig flygbas som amerikanerna lämnade efter sig när de lämnade Afghanistan. Efter filmen blev det tillfälle till diskussion, och lokalföreningen delade ut information till besökare på filmfestivalen.

BLI MÅNADSGIVARE!

Erfanullah, 7 år, kan spela cricket tack vare fotproteser och rehabilitering. Bilden från januari 2024 är ett exempel från en del av den verksamhet som norska Afghanistankommittén tog över från SAK under hösten 2024.

FOTO: ISLAMUDDIN FARZAD

Som månadsgivare är du med och hjälper oss framåt i arbetet för de allra mest utsatta i Afghanistan: kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning. Du bidrar till ett långsiktigt stöd och dina månadsgåvor kommer att användas där de bäst behövs.

Dessutom får du som månadsgivare tidningen Afghanistan-nytt i brevlådan fyra gånger per år.

Bli månadsgivare redan idag på sak.se

Tack för ditt engagemang!